

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIS

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 250 od peti vrste. Ineradni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Perspektive.

(Rezolucije odbora Učiteljskega društva za Meziško dolino, sklenjene na seji dne 2. decembra 1925)

Motreči sedanjosti naš pravni in šolsko-politični položaj prihajamo do sledečih soglasnih sklepov:

Šolski zakon.

Z zadovoljstvom beležimo vest, da je bil iz skupščine umaknjen projekt osnovnošolskega zakona, kar smatramo v bistvenih točkah za reakcionarnega, izjavljamo pa istočasno, da se od nobene novega mnogo ne obetamo, ako se bodo še nadalje izdelovali zakoni za vsako vrsto šol posebej brez ugotovljenih medsebojnih odnosov, torej preden se je našel skupen organizacijski in idejni temelj za organsko izgradnjo celotnega šolstva. Dejanska potreba po skupnem širokem okvirnem zakonu še ne upravičuje od strani naše organizacije forsiranje novega šolskega zakona preden se sami v važnih, temeljnih vprašanjih, kakor je vprašanje decentralizacije in demokratičizacije šolske uprave, vprašanje učiteljske izobrazbe in šolske obveznosti, nismo zedinili. Kot zgrešeno smatramo, valiti vso krivdo za razne upravne in druge nedostanke v šolstvu na dejstvo, da nimamo še enotnega šolskega zakona. Kam vedejo stremjenja po popolni unifikaciji šolstva in centralizaciji šolske uprave brez sodelovanja šolskih in upravnih strokovnjakov iz vseh delov države, nam izpričuje primer novega učnega načrta in programa za osnovne šole, o katerem si je vsak pedagoško izobražen učitelj ustvaril svoje ne baš laškavo mnenje. Naše prepričanje je, da ima slovensko šolstvo in slovensko učiteljstvo vseh vrst šol gotove skupne težnje in zahteve, ki jih kaže programatično ugotoviti in po potrebi skupno zastopati, zato predlagamo, da stopi naše poverjeništvo v stik z vsemi drugimi slovenskimi učiteljskimi organizacijami, odnosno z zastopniki učiteljstva vseh vrst šol (meščanskih, srednjih, strokovnih šol in univerze) in vseh poklicanih krogov radi sklicanja šolske ankete, ki bi programatično ugotovila, kako si želimo in predstavljamo izgradnjo našega šolstva kot organske celote.

Naša stanovska politika.

V pogledu na spremenjeni politični položaj izjavljamo, da stojimo v društvu in kot društvo vsakemu vladnemu reži-

mu enako objektivno nasproti in ga presojujemo zgolj po njegovih dejanjih. Vsak drug pravec v stanovski politiki — kar danes kakor ob vsaki priliki znova ugotavljamo — je po našem prepričanju absolutno zgrešeno in kdor ga zastopa, je škodljivec naših stanovskih interesov. Ugotoviti je treba, da je za enkrat v Sloveniji prenehalo izrabljanje čl. 71. uradniškega zakona v politične namene in se še nedavno v naših vrstah vladajoča vznemirjenost polega z rastočo zavestjo, da so meje za nasilne politične eksperimente med učiteljstvom dokaj ozke in da politične stranke v lastnem interesu ne smejo iti predaleč v izrabljanju svoje politične moči, ako nočejo odbiti svojih najboljših pristašev med učiteljstvom, ker je pri teh čut stanovske solidarnosti najbolj razvit.

Depolitizacija šolstva.

Za depolitizacijo šolstva je po našem mnenju največjega pomena, da stojijo na čelu šolske uprave vsepovsod možje, ki že s svojo osebnostjo jamčijo za nepristransko postopanje v vseh personalnih zadevah. Zato smatramo kot dolžnost naše organizacije, da odločno nastopi proti vsakomur, ki svoje službene avtoritete ne bi znal varovati na pram političsko strankarskemu pritisku, pa bodi, da je iz naših vrst ali ne. Izvršile so se pri nas važne osebne izpremembe v šolski upravi. Brez najmanjše osti napram osebnostim, ki so prišle na krnilo, moramo izraziti svoje obžalovanje, da naša organizacija pri teh izpremembah ni prišla niti najmanjše do besede in se moramo vprašati, kako je tako preziranje možno.

Okrnjevanje naših zakonitih pravic.

S členom 85. zakona o proračunskih dvanajstinah za april — julij nam je bil zadan v pravnem oziru hud udarec, ker nam ta člen, ki vzpostavlja v pogledu na disciplinski prestopki zopet veljavnost starih zakonov, jemlje ugodnosti uradniškega zakona, ne da bi nam vrnil starih pravic, kajti korporaciji, v katerih je imelo učiteljstvo svoje izvoljene zastopnike, ni več. Težko smo v svojem pravnem položaju zadeti tudi po določbah v pravkar sprejetem zakonu o proračunskih dvanajstinah, ki se dotikajo našega po-

kojninskega prava. Vajeni smo bili, da se enkrat pridobljena prava rešpektirajo in naš pravni čut se upira okrnjevanju teh pravic in načinu, kako se to vrši brez revizije uradniškega zakona samega enostavno tako, da se vrivajo v proračunske zakone dalekosežne določbe, ki se dotikajo naravnost temeljev našega stanovskega prava. UJU naj bi skupno z drugimi uradniškimi organizacijami uporabila ves svoj vpliv na politične kroge, da se s temi primitivnimi metodami presenečenj v naši zakonodaji preneha. V pogledu na naše disciplinsko pravo pa naj izposluje, da dobimo, dokler se ne vzpostavi zopet naša enakopravnost z drugim uradništvom, pravilnik, po ka-

terem se ustavi disciplinske komisije, v katere voli učiteljstvo svoje zastopnike.

Desolatne šolske razmere.

Pogled na naše obmejno šolstvo ni preveč razveseljav. Ponavlja se že več let, da ob začetku šolskega leta učna mesta niso vsa zasedena, da so nekatera vakantna po več mesecev, med njimi celo upraviteljska, dočim učiteljski kandidati čakajo na službe. Naj se v tem oziru napravi enkrat red in naj se poskrbi tudi za potrebne kredite za supliranje učiteljev ob daljši odsotnosti.

Izvršni Odbor UJU pri ministru prosvete g. St. Radiću.

NAGOVOR PREDSEDNIKA UJU.

Decembra 2. primio je g. Ministar članove Izvršnog Odbora u svome kabinetu.

Predsednik Udruženja g. Vuksanović izneo je g. Ministru cilj i zadatak organizacije UJU, njenu brojnu jačinu i njenu dobru volju da uvek posluži interesima narod, prosvete i državnog jedinstva. On je detaljnije izneo i objasnio organizaciju našeg Udruženja, kao što je i naročito naglasio da je ono, bez malog broja učitelja, obuhvatio sve Jugoslovensko Učiteljstvo, jer broji 13.404 članova.

UJU predstavlja ogromno većino učiteljstva v državi.

Pozivajući se na ovu činjenicu predsedništvo naglašava da je Izvršni Odbor izrazio predstavnik ogromne većine učitelja-ica u našoj zemlji i da je želeli da g. Ministar Prosvete sva pitanja koja tangiraju školu i učiteljstvo radi sa pripitom i samih njegovih predstavnika. To je u ostalom interes i same zemlje i narodne prosvete, jer niko dušu naroda ne može bolje poznavati od učitelja.

Potreba enotnega šolskega zakona.

Zatim je predsednik g. Vuksanović izjavio: da je poslednja učiteljska skupština u Subotici izjavila želju: da se što pre dođe do jedinstvenog zakona za celu zemlju.

Proti političnomu premeštanju učiteljstva.

U isto vreme naglašava da je kao po nekoj uobičajenoj praksi došlo da svaki Ministar po svome dolasku vrši premeštanje učitelja i smenu škol, nadzornika, pa često puta i onda kada to najviše pogađa sam narod i interese države. Interes je i škole i države da učitelj bude stalan i nekretni još od prvih dana postavljenja, a tako isto i nadzornik. Samo pod tom pogodbom moći će oni ozbiljno misliti na rad u narodu i školi.

ODGOVOR MINISTRA G. RADIĆA.

G. Ministar je ljubazno oslovio sve članove Izvršnog Odbora i pokazao se veoma radoznao da uđe u suštinu učiteljskih želja kao i da mu iznese neke svoje misli o narodnoj prosveti u opšte.

ja izvajanja. Končal sem približno takole:

Za nemške šole je torej iz pedagoških in metodičnih načel nemogoče upeljati tuj jezik. Kar pa Vi za svoje šole in za svojo deco zahtevate, morate tudi nam priznati; kar je za Vas dobro, mora biti tudi za nas prav. V slovenskih ljudskih šolah ni prostora za tuj jezik. S tem pa odpade drugi del moje naloge in Vas prosim, da sprejmete mojo tezo kot pravilno.

Nepopisen je bil učinek teh besed. Vsi so skočili pokoncu in vsi vprek kričali: To je izdajstvo, preslepili ste nas, to ni bilo na dnevnem redu, govoriti o metodi itd.

Nekaj časa sem jih mirno poslušal, potem pa zaprosil predsednika naj napravi red, saj smo vendar na parlamentarni skupščini. Ko se je hrup polegel, vstajali so nemški učitelji z raznimi protigovori. Nek starejši učitelj me je hotel v svojem graškem dialektu nekako takole podučiti: »Mladi prijatelj, nimate prav. Ne odrekam Vam pa dobre volje, da hočete koristiti svojemu narodu. Ako pa sprejmemo Vaš predlog, bi mu s tem le škodovali. Pomislite na obmejni promet in na stotine Vaših ljudi, ki najdejo dober zaslužek po naših nemških mestih. Zato in še za mnogo kaj drugega je treba, da znajo Vaši ljudje nemško.«

Za monopol šolskih knjig.

On se na prvom mestu dotakao udžbenika. Izneo je teškoće koje se opažaju u radu ako se udžbenici štampaju slobodno. Razna privatna izdavanja uslovljavaju tako šarenilo u školi da je nastavniku teško naći šta da odabere. Toga radi uzima za primer razne zapadne države, pa prema svemu onome što on zna, on dolazi do zaključka: da je najbolje da država sama izdaje udžbenike za celu zemlju pod uslovom: da njena izdavanja budu u svakom pogledu i najbolja i najjeftinija po narod.

Kaj je s šolskim zakonom?

Što se tiče zakona o narodnim školama on želi da izblize pozna učiteljstvo želje o tome, pa pita za tačniju orijentaciju na kojoj stoji učiteljstvo. Predsedništvo je odgovorilo: da učiteljstvo u glavnom stoji na gledištu: da polazeći od poslednjeg projekta zak. o nar. školama, zakon bi se mogao doneti samo pod uslovom ako bi se u svemu usvojile primedbe Glavnog Odbora na taj projekat. Tom prilikom g. Ministar se zainteresovao i izjavio želju da mu se te primedbe Glavnog Odbora što skorije dostave.

Nazori g. ministra o učiteljstvu, prosveti in šoli.

Posle ovoga G. Ministar živo i tačno izlaže iznesne svoje misli o narod, učiteljima i školi pa veli:

Učiteljstvo naj se ne cepi glede stanov. interesov.

Ne želi da, se učiteljstvo osnovnih škola podvaja kao stalež po staleškim interesima, da se birokratizuje i da na narod gleda tutorski.

Gospodar škole mora biti narod — po njem se moramo orijentirati.

Gospodar škole mora biti samo narod. On zna najbolje šta mu treba. Naš narod ne voli velike škole a malobrojne. On hoće i manje škole ali ih želi mnogo više. Dakle narod je taj prema kome se moramo uvek orijentirati.

Klerikalizam in šola.

Klerikalci žele da su u pogledu škole opet oni prvi. A to je neprimerno. Mi nemamo ateizma, naš narod je u duši religiozan, i nezdoravo je zbog toga javljati mu se kao tutir.

Na vse ugovore je bil kaj lahek odgovor, ker ni nobeden protigovornikov niti poizkusil ovreči moja teoretična izvajanja, temveč so le iz praktičnega stališča zahtevali pouk nemščine, ali pa so sploh odrekli pedagoško načelo za slovenski narod. Opozoril sem jih, da gre le majhen del slovenskega naroda iskat si službe v tujino. Ne gre torej za ta majhen del urediti pouk nasproti zahtevam pedagogike. Sicer pa gredo naši ljudje tudi v Ameriko. Ako obvelja praktično načelo, bomo morali poučevati tudi angleščino in še kak drug jezik. Praktično stališče torej ne drži. Kar se pa tiče ugovora, da veljajo za male narode drugačna načela, za velike zopet drugačna, moram to trditev kar najodločneje zavrniti. Narodna šola ima nalogo dvigniti narod na višjo kulturno stopnjo. Kar hočete podati Vi svojemu nemškemu narodu, to hočemo mi svojemu slovenskemu, ki ga ravno tako pristrčno ljubimo, kakor Vi svojega, ali pa še bolj, ker je majhen, teptan in zaničevan. Pedagoška načela niso od danes, temveč so izumi globokih mislecev, katerim se moramo pokoriti. Končno sem jih opozoril, da gre sodba o predmetu prav za prav spodnještajerskim učiteljem, če pa tudi drugi o njem glasujejo, naj jim bode pred očmi le pedagoško načelo.

(Dalje prih.)

LISTEK.

DR. TOMAŽ ROMIH:

Boj za slovenske šole pred več kot štiridesetimi leti.

(Dalje.)

Moja naloga je bila, preskrbeti za vsako razpisano mesto terno-predlog. Takrat je bil deželni šolski svet navezan na terno-predloge, tako da so bili od l. 1881.—1886. imenovani samo narodni učitelji in ptujsko učiteljstvo je bilo naravno najbolj zavedno.

Ko je hotel deželni šolski svet vedno več in več nemščine vrniti v slovenske šole, naletel je na hud odpor pri učiteljstvu in tudi pri drugih narodnih možeh ptujskega okraja. Na uradnih konferencah se je po mojem prizadevanju sklenilo, da nemščina ne spada v narodno šolo (takrat so skoraj izključno imenovali ljudsko šolo — narodno šolo), ne kot predmet, še manj pa kot učni jezik. To naziranje si je po večini prisvojilo tudi drugo spodnještajersko učiteljstvo.

Da bi glede nemščine našim sklepom pridobili čim večjo veljavo, se mi je posrečilo potom Ptujkega učiteljskega društva spraviti na dnevni red Zavezinega zborovanja štajerskega Lehrerbunda v Mariboru temo: »Nach welcher

Metode soll die deutsche Sprache in slovenischen Schulen gelehrt werden.« Za poročevalca sem bil jaz določen. Razprava je bila odkazana posebnemu poročevalcu in sem doumeval, da bodo v odsek prišli le spodnještajerski učitelji, katerim je bila zadeva namenjena. A prišli so z njimi skoraj vsi srednje- in zgornještajerski učitelji, tako da je bilo zborovanje pododsekov ravno tako mnogobrojno obiskano, kakor glavno zborovanje. Čeprav sem bil do dna duše razburjen, sem začel še dosti mirno govoriti in moja sigurnost je rasla od besede do besede. Razdelil sem svoj govor na dva dela:

1. O možnosti pouka tujega jezika v narodni šoli.

2. O metodi pouka.

Govoril sem namenoma splošno o možnosti pouka tujega jezika v narodni šoli, ker so Nemci v tistih časih v svojih šolah začeli čistiti tujega vpliva, posebno glede francoščine, ki se je takrat mnogo poučevala po mestih in zasebnih šolah in je bila v uporabi v aristokratskih krogih. Izšlo je nebroj brošur in knjig o važnosti materinskega jezika izpod peres poznanih nemških pedagogov in metodikov. Imel sem torej lahko nalogo. Izpisal sem si najvažnejše in najtehtnejše izreke in navodila omenjenih pedagogov in sem z njimi podkrepil svo-

„Božična pravljica“, mladinska igra „Šolski oder“, glej Prosveto!

Med učiteljstvom naj se razvija ljubezen do naroda.

Vi sami gospodo, pozvani ste da medu učiteljima razvijate ljubav za radom. U Češkoj se ne da ni zamisliti da deca ostanu sama sebi bez nastavnika kao što to kod nas biva. Mi gradimo narod.

Učitelji so prvi stan. — Učitelji ne sme biti preganjan.

Učitelji su — po mom mišljenju — prvi stalež. Ali oni prema tome moraju biti i nagrađeni i poštovani. Da mu se omogući materijalan položaj i ugled u društvu. Ne poštovanje učitelja to je zločin. Učitelj ne sme biti gonjen.

Narod spoštuje svojo inteligencijo, če ga razume in se ji ne odtužuje.

Kao što se pop u srednjem veku nije smeo videti gonjen i zlostavljan, tako u modernim demokratskim državama mora biti poštovana i ličnost učitelja. Pop i učitelj moraju biti neprikosnoveni. Narod poštuje svoju inteligenciju samo kada ona ume da mu se približi, i da ga razume. Sve što imam dobio sam svojim trudom i voljom da zavirim u dušu naroda i da u njemu nađem odziva. Narod u učitelju traži i karakter i inteligenciju. To dvoje su nerazdvojni.

Glede premešanja, se morajo popraviti krivice.

Što se tiče premešanja učitelja g. Ministar izjavljuje: da ovo što je učinjeno i u koliko još bude pomeranja čini se u nameri da se ranije učinjene pogreške isprave — da se što je najnužnije popravi. Šire premešanje i gonjenja neće apsolutno biti a naročito ne u toku godine.

Službena doba za učiteljstvo.

G. Vlada Petrović primeđuje da je Učiteljstvo oštećeno zakonom o dvanajestinama što mu je rok službovanja popet na 35 god. pa moli g. Ministra da ne dozvoli da mu se prilikom svakog rešavanja o dvanajestinama oduzima jedno po jedno stečeno pravo.

G. Ministar izlaže finansijske teškoće pa veli da za sada nije moglo biti drukčije. Sva su Ministarstva izišla sa smanjenim budžetima pa i Min. Prosvete. Ali obećava da će sve učiniti da se osnov. školi pokloni sva pažnja.

Za šole se mora votirati od države 500 milijonov.

Veli da je sada votirano svega tri stotina milijona za osnov. škole a ja vam velim da čemo mi tražiti pet stotina milijona za njihovo podizanje.

Vi morate biti na prvem mestu, a ne birokratizirati se.

Vi morate biti na prvom mestu, to je princip demokratije, ali zato vi se nemojte birokratizirati, nego sa narodom i u narod. Mi imamo najveći i najsvetiji poziv.

Delajte, sprejeti vas hoćem, kadar se bo razpravljalo o osnovni šoli.

Radite gospodo, a kada Vam ja ustreban dodite uvek primiću vas rado i ništa neću bez vas preduzimati kada je u pitanju osnovna škola.

»Odista smo braća!«

Naposletku pri pozdravu i g. Ministar je bacio jedan vedar pogled po licima svih članova i izvršio jednu konstataciju više: da smo bez obzira Srbij, Hrvati i Slovenci slični kako po fizičnom, tako i po boji lica. Dakle, odista smo braća.

SPOMENICA UJU MINISTRU PROSVETE ST. RADIĆU.

Pri polasku je predsednik UJU predao i pismenu predstavku g. Ministru, koja glasi:

Br. 900. Beograd, 2/12 1925.

Gospodinu Ministru Prosvete.

Izvršni Odbor UJU imajući čast da Vam se, Gospodine Ministre, danas lično predstavi, smatra za svoju dužnost, da Vas, koristeći ovu priliku, upozna: prvo sa organizacijom UJU, drugo sa

svojim gledištem na budući Zakon o Osnovnim Školama, i treće, sa našim mišljenjem o upravi i nadzoru nad osnovnim školama.

Ustanovitev UJU.

Godine 1920 od 18.—20. jula održan je u Beogradu I. Kongres celokupnog učiteljstva Kraljevine SHS. Tada su učitelji, svesni svoje velike uloge i dužnosti u životu našeg ujedinjenog naroda i svesni svojih staleških interesa, stvorili od svih dosadanih pokrajinskih organizacija jednu organizaciju: Udruženje Jugosloven. Učiteljstva sa sedištem u Beogradu.

Smoter UJU.

Udruženje je osnovano na jedinstvenoj osnovi sa širokim poljem rada u oblasnim poverenstvima (sekcijama) i sreskim učiteljskim društvima, a kao svoj glavni cilj je istaklo: da udruženom snagom svih učitelja naše Kraljevine radi na napretku osnovne nastave i narodnog prosvetavanja; da nastoji oko učvršćivanja duhovnog jedinstva svih delova našega naroda i štiti moralne i materijalne interese Učiteljstva.

Uprava UJU.

Udruženjem rukovodi Širi Glavni Odbor u kojem ima 37 članova iz svih krajeva kraljevine i svoj Izvršni Odbor u kojem su 12 članova iz Beograda.

Udruženje ima 5 oblasnih sekcija. — Poverenštava, koje imaju svoje posebne uprave i svoje organizacije sreskih učiteljskih društava organizovane u duhu pravila UJU.

Članstvo UJU.

U 1924.25. školskoj godini celokupna organizacija UJU ovako je stajila:

1. Povereništvo — Beograd imalo je 128 sr. uč. dr. č. 6236, 2. Povereništvo — Zagreb imalo je 55 sr. uč. dr. č. 2988, 3. Povereništvo — Ljubljana imalo je 32 sr. uč. dr. č. 2683, 4. Povereništvo — Sarajevo imalo je 26 sr. uč. dr. č. 751, 5. Povereništvo — Split imalo je 12 sr. uč. dr. č. 745.

Što iznosi svega dve stotine pedeset i tri (253) sreska učiteljska društva sa 13.404 člana.

Dosedanje skupštine, kongresi in zahteve UJU.

Udruženje UJU na svojim glavnim Skupštinama, održanim u: Beogradu, Zagrebu, Sarajevu, Ljubljani, Dubrovniku i Subotici istaklo je kao jednodušnu želju i zahtev:

Da se što pre donese zakon o osnovnim školama, koji bi vredeo za sve pokrajine.

Novi zakon imao bi u glavnome da zadovolji ove principe:

a) Da da jedinstvenu nastavu i program za celu državu.

b) Da obezbedi podizanje i održavanje osnovnih škola.

c) Da u delo privede obavezu nastavu u osnovnim školama i zajamči uredno pohađenje škole od strane daka.

d) Da materijalno obezbedi učitelja i

e) Da pruži pravnu i moralnu zaštitu ličnosti učiteljevoj.

Specijalni povdarki.

Učiteljstvo smatra, da treba zadržati Oblasni i Sreski školski nadzor, koji bi vršili isključivo učitelji.

Položaj nadzornika mora biti stalan, da bi nadzornici mogli imati dovoljno autoriteta za vršenje svojih dužnosti.

Isto tako često pokretanje učitelja rđavo se odaziva na uspešan rad učiteljev u školi, mestu i okolini i želeći je da učitelj bude stalan po mestu službovanja od prvog dana svoje službe.

Molimo Vas, Gospodine Ministre, da izvolite primiti uverenje našeg osobitog uvaženja.

Predsednik Udruž. Jug. Učiteljstva:

Petar Vuksanović.

Tajnik:

Jov. Milljević.

»Nar. Pr.«

poništiti, s tim da ministar uzme u obzir i ceni prilikom tužiočevog razvrstavanja i akt Višeg školskog saveta u Ljubljani br. 16.080/22, koji je tužilac uz tužbu doneo.

Sa izloženog i na osnovu čl. 17. i 26. zakona o Državnom Savetu i Upravnim sudovima, u vezi sa čl. 52. uredbе o poslovnom redu u Drž. savetu i Uprav. sudovima i čl. 228. zakona o činov. grad. reda

presuđuje:

Da se rešenje poništi, o čemu se ovim izveštavaju kako tužilac, tako mi-

Gibanje učiteljstva in prosvete v drugih državah.

Iz Nemčije.

LEO PIBROVEC:

CENTRALNI PEDAGOŠKI ZAVOD ZA VZGOJO IN POUK V BERLINU.

Leta 1910. je bila v Brüsselu svetovna razstava, kjer je razvila pruska prosvetna uprava zelo nazorno sliko o svojem šolstvu. Ker je našlo to delo splošno priznanje, se je ob tej priliki porodila misel, to svojino ohraniti potom trajne razstave, ki bi se vedno izpopolnjevala. Ta problem se je pričel reševati in po raznih razvojnih fazah se je ustanovil ped. institut. Le-ta pa ni bila oblast z avtoritativno strukturo, temveč prosta organizacija, da se je lahko elastično gibal. V zvezi je bila z učiteljskimi društvi, s kulturnimi zavodi in zvezami, z raznim oblastmi itd. Naloga zavoda je bila sledeča: zbirati domači in inozemski materijal, da se spozna razvoj vzgoje in pouka, to snov predložiti širšim krogom s pomočjo razstav, predavanj in učnih postopkov, obenem pa ta materijal raziskovalno obdelovati, v okviru zavodnega delokroga pa koristiti z nasveti tudi vsakemu posamezniku.

Ustanovitev in začetno vzdrževanje instituta je omogočila jubilejna ustanova za pouk in vzgojo, katere nositelji so: prusko prosvetno ministrstvo, pruska mesta, učiteljske organizacije in posamezni faktorji, od leta 1921. dalje pa podpirajo imenovani zavod tudi država sama, zvezne dežele in druge kulturne korporacije.

Zavod se deli na pet oddelkov.

1. **Ped. oddelk.** Ta goji ped. vprašanja. Tekom 10 let je samo v Berlinu priredil nad 300 predavalnih serij in nad 100 učnih postopkov. Obravnaval je snov o mladinskem gibanju, o seksualni pedagogiki, o poklicnem posvetovanju, o otroških igrah, o zrelosti dobi, o državljanski vzgoji itd. Izven Berlina pa je priredil ta oddelk v 24 drugih mestih 14-dnevne tečaje. V 66 mestih so obravnavali zastopniki tega oddelka problem o delovni šoli, v 33 krajih državno-meščansko vzgojo, v 14 pa domoznanstvo z vidika modernega pouka.

Splošne vesti.

— **Prihodnja številka »Učiteljskega Tovarisa«** izide že v torek 22. t. m. radi Božiča in opozarjamo vse dopisnike, da pravočasno vpošljejo rokopise.

— **»Surovost«**, tako edino primerno so se izrazili vsi, ki so čitali v nedeljskem »Slovcu« notico »Nenadna smrt«, v kateri se katoliški moralisti norčujejo iz prosvetnega šefa dr. D. Lončarja.

— **Nova italijanska šola.** V kratkem se ima otvoriti v Dubrovniku nova italijanska šola, dasi je tam komaj peščica italijanskih otrok. Povodom te vesti je poslalo dubrovniško meščanstvo prosvetnemu ministru predstavko, v kateri zahteva, da se otvoritev te šole ne dovoli, ker zato ni nobene potrebe.

— **Članski izkazi za leto 1926.** Razposlali smo vsem predsednikom okrajnih učiteljskih društev članske izkaze, da jih izpolnijo in ih — razen enega izvoda, ki ga obdrži domače društvo — pošljejo do 1. januarja poverjenstvu. Ravnavati se je točno po navodilu, kakor je to označeno v tekstu izkazov. Predvsem povdarjamo točnost. Ako hočejo imeti red in točnost okrajna društva od poverjenstva, morajo to poznati tudi sama, da se ne bo zopet dogajalo, da moramo čakati po več mesecev, preden dobimo izkaze od posameznih društev.

UJU poverjenstvo Ljubljana.

— **Popravek.** Z ozirom na poročilo o občnem zboru logaškega okrajnega

nistar s napomenom da če tužiocu ministar izdati drugo rešenje u smislu savet-skih primedaba.

Taksu prema napom. 1. tar. br. 52. zakona o taksama ne plaća.

Sekretar. Predsednik Drž. saveta. P. Davidović s. r. Dr. M. Polićević s. r.

Podpisani urad potrjuje pravilnost prepisa.

V.....

V okviru ped. oddelka postoji tudi posvetovalnica za mladinoznanstvo, ki poseduje instrumentarij za psihološki pouk in psihološka raziskovanja. V stiku s tem je poklicna posvetovalnica in posvetovalnica za mladinsko skrb.

2. **Razstavni oddelk.** Ta vzdržuje trajno razstavo učil in prireja tudi potovalne razstave. Jugoslovenci, ki smo letos to razstavo obiskovali, smo bili iznenadeni zbog mnogoštevilnih, pripravljenih v cenenih učil. Razstavni predmeti se dotikajo tudi sedanjega početnega pouka, pisave v delovni šoli, otroškega risanja in pravega oblačenja dece.

3. **Oddelk za slike.** Ta je obenem tudi urad za cenzuro filmov ter se peča z uporabo kina, s stenskim in ročnim slikami, zadnji čas pa tudi s poukom potom »radia«.

4. **Oddelk za umetnost.** Ta deluje na polju umetniške vzgoje in goji ljudsko umetnost. Zbira materijal in pospešuje z zgledi okus v šoli in doma.

5. **Inozemski oddelk.** Ta išče zvez zunaj države, tako, da pride razvoj nemškega šolstva tudi v korist inozemskega, pred vsem nemškemu šolstvu.

Ped. institut izdaja list: »Das Pädagogische Zentralblatt«, ki prinaša orientacije o šolstvu, posebno o šolsko-organizacijskih vprašanjih in šolsko-znanstveni literaturi. Zavod se trudi ostati v vseh šolsko-političnih vprašanjih nevtralen in stati nad dnevnimi ped. strujami. Biti hoče jedro vsega ped. pokreta.

S svojim kratkim poročilom sem pojasnil nalogo ped. instituta. Slovenci, ki smo se v Berlinu divili intenzivnemu delovanju tega zavoda, smo si želeli, da se tudi pri nas ustanovi tak zavod. V Mariboru se kažejo prvi obrisi. Zdrami se Ljubljana! Zdramite se posamezni okraji in skušajmo se približati tej novi nalogi. Od stopnje do stopnje!

Zavedajmo se svoje kulturne misije, depolitizirajmo šolstvo, a ne stojimo. Vporabimo prosto energijo za svojo svetlo nalogo, za boj v tekmi na ped. polju. Ta boj naj zruši vsa malenkostna nespornost, med tovariši, ker naš cilj je visok in vzvišen nad priprosto vsakdanjostjo.

učiteljskega društva izjavljam, da je odstavek: »Poročilo preds. nar. prosv. odseka«, pomanjkljivo. Kot poročevalec sem izjavil sledeče: Odelek ni delal povoljno v prvo radi tega, ker ni mogel imeti še konkretnih smernic od strani centr. prosv. odseka, ki se je komaj reorganiziral, in ker isti (centr. odelek) ni mogel tako delati kot bi hotel in mogel zaradi premale opore od strani vodstva organizacije. (Seje se niso mogle sklicati, ker se potni stroški odbornikov niso mogli kriti). Pomanjkljivo poročilo se je odobrilo v seji, ki ji nisem bil navzoč, zato ne zadene krivda ne poročevalca ne odbornike okrajnega učiteljskega društva. — **Josip Ribičič.**

— **Novi redi in »Izkazi o šolskem napredku«.** Šolske upravitelje in upraviteljece opozarjamo, da so izšli lističi z novo oceno, ki se dajo nalepiti v »Izkaze« in izpričevala. Na lističih je tudi ocena vedenja in pridnosti, odlok ministrstva, s katerim je izdana ocena in datum, od katerega nadalje velja nova ocena. Najbolje je, da v stare izkaze nalepi vsakdo novo oceno poleg stare, na platnice. Lističi se naročajo v Učiteljski tiskarni v Ljubljani, 100 komadov 10 Din.

— **Iz Litije.** Dne 5. decembra 1925 je po trimesečnem bolehanju za vedno zatisnila solzne oči v deželni bolnici tovarišica Hermína Breindl, ki je službovala v Litiji 14 let. Bila je vrta in

Vojna leta se morajo šteti!

(Važna razsodba Državnega Sveta.)

Po znani kraljevi uredbi je bivši višji šolski svet vštel vojna leta vsem učiteljskim abiturijentom in abiturijentkam, ki po maturi niso radi vojne službe ali vojnih razmer mogli nastopiti službe.

Ministrstvo je sedaj zavračalo in odrekalo upravičenost všteti teh vojnih let učiteljem v prečanskih krajih, ker je stala tudi Glavna Kontrola na tem stališču.

Sedaj je Državni Svet izdal razsodbo, da se mora všteti ta službena doba vsem, ki jim je višji šolski svet priznal to dobo.

Tov. Burja je bil tako prijazen in nam je poslal tozadevno razsodbo.

Ker je mnogo tovarišev pri tem vprašanju prizadetih, jim svetujemo, da vložijo vnovič prošnjo za všteti teh službenih let in popravo rešenja v tem smislu na ministrstvo prosvete. Svoji prošnji (v dvojniku) naj prilože dvoje overovljenih prepisov rešenj, dvoje overovljenih prepisov odloka višjega šolskega sveta, s katerim jim je vštel to službeno dobo in dvoje overovljenih prepisov razsodbe Državnega sveta od tov. Burje. V to svrhu lahko pošljejo vsi prepise razsodbe Državnega Sveta tov. Burji, ki bo gotovo toliko prijazen, da bo dal prepise overoviti po tamošnjem šolskem upraviteljstvu in ih potem vrnil interesantom. (Priložite znamke!)

V to svrhu prinašamo prepis razsodbe, ki se glasi:

Državni svet

kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca

Br. 34.678

25. septembra 1925. god.

Beograd.

U ime

Njegovog Veličanstva Aleksandra I.

kralja Srba, Hrvata i Slovenaca

Državni svet.

U svom I. odeljenju sastavljenom od predsednika Državnog saveta dr. Mihaila Polićevića, kao predsednika, dr. Jovana Bogdanova, Ivana Škarije, Dimitrija Popovića i Stevana Pešića, kao članova i II. sekretara P. Davidovića uzelo je u razmatranje tužbu L. B., učitelja protivu rešenja ministra prosvete od 3. marta 1924. god. O. N. br. 11.392 što mu je prilikom razvrstavanja do 1. septembra 1923 god. priznato samo 4 god. službe u mesto da mu je priznato 6 god. i 10 mes. službe pa je, proučivši kako tužbu, rešenje i ostala akta, tako i odgovor ministrov na tužbu, poslao pismom od 27. septembra 1924. god. br. 50.607 našao, da rešenje nemože ostati u snazi, jer tužilac nije razvrstan na osnovu svih dokumenata, koji su od uticaja na njegovo razvrstavanje. S toga se rešenje ima

PODPIRAJTE PROSVETNI SKLAD!

➡ Če niste za Miklavža, obdarujte na božičnici otroke s knjigami iz založbe Učiteljske tiskarne! ➡

dobrohotna koleginja, ki nikomur ni delala krivice, pač pa je radodarna njena roka marsikomu pomagala iz sile. Mirna in tiha je živel sama za šolo. Če pa je nanesla prilika, je bila v družbi dobre volje in šegava. Kogar se je oklenila, tisti si je moral biti svest, da mu je dobrohotna tovarišica. In ravno med tovarišicami je imela mnogo prijateljic, ki so jo v bolnici redno obiskovale in jo tolažile. Pogreba se je dne 7. decembra udeležila veliko tovarišic in tovarišev, ki so ji izkazali zadnjo čast in ji izročili zadnji pozdrav. — **Hermína Breindl** je bila rojena 17. aprila 1884 v Čmureku kot hči železniškega inženirja, ki pa je kmalu umrl. Mati vdova se je preselila s hčerko Hermíno k svojemu očetu, pokojnemu vadniškemu učitelju Grkmanu v Ljubljano, kjer je obiskovala šolo in maturirala na učiteljsko dne 30. septembra 1903. Usposobljenostni izpit je napravila 12. maja 1906. Službovala je v Ljubljani, Višnjigori, Toplicah pri Zagorju, v Šmarju in zadnjih 14 let v Litiji. — Pokojni Hermíni niso rojenice natrosile cvetja. Imela je bolno mater, ki je bila dolga leta priklenjena na bolniško postelj. Da ustreže njeni prošnji, je blaga Hermína tedensko romala v Ljubljano in morala igrati na klavirju. Stregla je z ljubeznijo bolni materi in z igranjem tolažila njeno bolešč. Ni čuda torej, da je bila Hermína večkrat otožna, saj so njene misli uhajale k bolni materi, ki jo je z vsem srcem ljubila. Po njeni smrti je Hermína snovala več načrtov za bodočnost. Neizprosna smrt je prekinila vse načrte. Komaj je začela živeti samostojno življenje, že jo je pograbil smrt. Vsi, ki so jo poznali, jo bodo ohranili v lepem spominu. Spavaj mirno spanje!

— **Težko pričakovani Robinson Crusoe**, doslej najboljše slovenska izdaja, v mojstrski prireditvi Vladimira Levstika, je dotiskan in izide te dni. Cena je v primeri z obsegom skrajno nizka in znaša 28 Din za vezan, 32 Din za vezan izvod, po pošti 3 Din več. Naročila sprejema že zdaj založništvo Kleinmayr & Bamberg, družba z o. z. v Ljubljani, od 16. t. m. dalje se bo dobila knjiga po vseh boljših knjigarnah. Priporočamo jo kar najtopleje za božična in novoletna darila!

— **Pevski odsek »Grafika«** v Ljubljani priredi v ponedeljek 21. decembra 1925 v dvorani Filharmonične družbe na Kongresnem trgu koncert pod vodstvom g. profesorja Gröbminga in s sodelovanjem muzike dravske divizije oblasti pod vodstvom g. dr. Čerina. Cene: sedeži 20, 15, 13, 12, 10 Din; stojišča na balkonu po 5 Din. Začetek točno ob 8. zvečer. Spored: 1. pl. Zajc: »Čurčica mala«. V. Vodopivec »Da veš!« E. Adamič »Ljubica vstani...« A. Hajdrih »Cerkvica«. V. Vodopivec »Na poljani«. E. Adamič »Lucipeter ban«. — Odmor. Oton Nicolai: Uvertura k operi »Vesele žene windsorske«. Svira muzika Dravske divizije. E. Grieg: Landkjending (Nova zemlja). Moški zbor z bariton-solom in orkestrom. Bariton poje g. I. Sekula.

— **Kosmos učila**: Kdor želi prospekt o mehaniki, naj piše poni na šolsko upravitelstvo oziroma Učiteljski konvikt v Cerkalah pri Kranju.

— **Zahvala**. Povodom mojega odlikovanja z redom sv. Save V. vrste dne 7. t. m. v Novem mestu, mi je Učiteljsko društvo za novomeški okraj skazovalo toliko pozornosti in dobrot, da sem bil ganjen v dno duše. Vsem se pristožno zahvaljujem, posebno pa sreskemu referentu g. Dav. Matku, ki mi je z lepim nagovorom pripel red in g. nadučitelju Fr. Hočevanju, ki je na ljubezniv način skrbel zame, vozeč me zaradi posledice s sanmi iz kraja v kraj. Bog stoterno plati! — Novo mesto (Kandija), 14. decembra 1925. — **Janko Leban**.

— **Ročni zemljevid: »Celjska Kotlina, Spodnje slovensko Posavje«**. V založbi agilnega društva Učiteljski dom v Mariboru je pravkar izšel kot četrti delni ročni zemljevid Mariborskega okrožja Celjska kotlina, Spodnje slovensko Posavje. v merilu 1:150.000, risal Slavoj Dimnik, tisk in litografija Mariborske tiskarne. Zemljevid je izvršen v osmih barvah in nam zelo plastično prikazuje ves označeni teren, je odlično delo ter kaže lep napredek risarja in tehnične izvršitve domačega litografskega podjetja. Kakor na vseh dosedanjih Dimnikovih zemljevidih so tudi tu razvidni kraji s šolami, župnjami, cerkve, gradovi, razvaline, industrijske naprave itd. Novost je Falski daljnovod na Trbovlje in Zidani most, projektirani kanal na Krškem polju, že-

leznica iz Rajhenburga v nove premo-govnike pri Reštanju, najnovejše okrajne ceste, zlasti pa nove oblastne in sreske meje, ki so se prav v teh krajih zelo izpremenile. Zemljevid obsega ozemlje Celjskega, Šmarskega, Laškega, Brežiškega in deloma tudi Krškega sreza. Pri pregledovanju in dopolnjevanju tega zemljevida je pohvalno sodelovalo učitelstvo nad 30 šol in srezov ter pripomoglo z nekaterimi važnimi podatki, ki še niso bili doslej še nikjer navedeni. Zemljevid je pred natisom pregledal znani slovenski strokovnjak, ki je zlasti pohvalno povdarjal sodelovanje učitelstva. Ta zemljevid je bil med učitelstvom teh krajev težko pričakovan ter bo vrlo služil kot pripomoček pri domoznanskem pouku. Založništvo ga je že razposlalo vsem označenim šolam navedenih srezov v upogled ter ga bo oddajalo pri direktnih naročilih za ceno 7.50 Din komad. Toplo priporočamo.

— **Naj pošljete še ostali šolski upravitelji in upraviteljice** seznam prosvetnih društev, knjižnic, gospodarskih in glasbenih društev, ki ga še dosedaj niso poslali, da bo seznam celoten.

— **Poslušajte se frankirane dopisnice**, ki je bila priložena ceniku knjig in pošljite seznam prosvetnih društev in knjižnic v vašem šolskem okolišu ali pa negativno poročilo, če ni takih društev.

Učiteljski pravnik.

— **Š Teoretični izpiti za II. in III. kategorijo** po točki 1., čl. 245. uradniškega zakona. Pravilnik je razglašen v prilogi »Služb. Nov.« št. 232 z dne 10. oktobra 1925, s katerim dnem je tudi uveljavljen. Po čl. 3. se polagajo izpiti na vseh gimnazijah. Obseg izpitov in ostale formalnosti prinaša »Uradni list«.

— **Š Overovljenje železniških legitimacij za leto 1926**. Legitimacije za znano železniško vožnjo državnih uradnikov in oficirjev za leto 1926. se bodo potjevale pri onih uradih, pri katerih bodo dotični uradniki na službovanju dne 1. januarja 1926. Upokojeanci pa dobe legitimacije pri uradih, pri katerih prejemaajo pokojnino.

— **Š Izplačevanje pokojnin v inozemstvu**. Pravilnik, ki ga je izdala generalna direkcija državnega računovodstva, določa med drugim tudi, da morajo politične oblasti vsakega upokojenca, kateri dobi potni list, veljaven dalj kot 3 mesece, prijaviti oni blagajni, kjer se mu pokojnina izplačuje, da mu nadaljnje izplačevanje pokojninskih prejemkov ustavi. Tak upokojenec je dolžan zaprositi pri finančnem ministru, da se mu pokojnina izplačuje v inozemstvu. Prošnji je priložiti: 1. domovinski list; 2. overovljen prepis dekreta o odmerjenju pokojnin in 3. potrdilo o že izplačanih pokojninskih prejemkih (do kdaj in pri kateri blagajni). Prošnja in prilogo je treba kolkovati in oddati pri velikem županu pristojne oblasti. Ker nekateri uradi sedaj izdajajo potne liste, veljavne za 6 mesecev naj upokojeanci vedno izrečno naprosijo, da naj se veljavnost glasi največ za 3 mesece, ker se jim drugače pokojnina ustavi in nastanejo za nje velike neprilike.

Naša gospodarska organizacija.

— **g Učiteljska Samopomoč**. Za sprejem v U. S. se je priglasilo več tovarišev in tovarišic že pred leti, precej pa v l. 1924/25., ki pa do danes še niso splošili vseh pogojev za sprejem. Po prijavi jim je društvena uprava poslala oložitve z zabilježeni zneski za sprejemne pristojbine. Dokler ne dobi društvo teh zneskov, toliko časa nima do priglasevcev nikakih obveznosti. V teh dneh dobe vsi priglaseci ponovno opozorilo, da poravnajo sprejemne pristojbine. Kdor v 30 dneh ne bo nakazal denarja ali pismeno obvestil društvene uprave, tega se bo črtalo iz imenika društvenih priglasev.

Priporočamo najboljše
PFAFF šivalne stroje
posebno za šolski poduk.
Ugodne cene.
Za šolska vodstva poseben popust.
Poduk v umet. vezanju brezplačen.
IGN. VOK
LJUBLJANA NOVO MESTO

cev. Velike važnosti je za starejše člane, ki so se priglasili v zadnjih mesecih (do konca avgusta 1925), da se odzovejo takoj našemu vabilu, ker bi se njih poznejše priglasje sploh ne upoštevalo. — **g Učit. Samopomoč** ima danes 1709 članov, posmrtnina znaša 8545 Din.

— **g Članom Učiteljske Samopomoči**. V 46. številki »Učit. Tovariša« sem sporočil članom »U. S.«, da pričakuje društvena blagajna od njih znesek 30.000 Din. V zadnjih 14 dneh je bil vknjižen znesek okrog 19.000 Din, torej niti dve tretjini vsega dolga. Ker je pa zadnja tretjina mnogo težja od že vplačanih dveh, skrbite, da bo v prihodnjih 14 dneh, tudi zadnja — večja — tretjina poravnana! Ne prenašajte dolgov v novo leto! — Članske prispevke nakazujte vedno z zadnjo položnico. Pred več meseci razposlane položnice izkazujejo manjše zneske, zato pa ne upoštevajo zadnjih smrtnih slučajev. To naj upoštevajo zlasti zamudniki z večjimi zneski. Današnja posmrtnina znaša **8545 Din**. Društvena uprava mora imeti denar, da dedičem takoj izplača pripadajoči znesek. Društveni odbor bo vsakega izključil, kdor ne bo o pravem času poravnal svojih obveznosti. Društvena uprava se nadeja, da ta klic ne bo ostal »glas vpijočega v puščavi«. Prosimo!

— **g Obvesi jo Učiteljskega konvikta**. Vsem članom »Kosmosa«. Učila za mehaniko, elektrotehniko in optiko, katera naročite z našim posredovanjem, nam daje društvo Kosmos po isti ceni kot svojim članom in šolam. 2 Marki, ki sta k cenam priračunani, sta za poštnino. Zato naročajte ta učila le potom našega društva, ker dobite po isti ceni, obenem pa imamo za posredovanje 20%, ki se Vam ne pripoznavajo.

Na zemljevide Kamniških planin nikar ne pozabljajte! Cena 7.50 Din.

Svoji k svojim! Konces. z obni atelje P. Vrankar. Ljubljana, Gledališka ulica št. 7, dovoljuje Učit. konviktu 20% provizije od vsakega klienta, ki se izkaže z našo izkaznico. Urađuje od 9.—12. in od 14.—17. ure.

Manufaktura Kos, Ljubljana, Sv. Petra cesta 23, Celovška cesta 62, Srednja vas, priznava 3% odbitka naročnikom in 3% provizije Učit. konviktu. Kdor prvi naroči, naj nam sporoči, če ga blago zadovoljuje.

Šolske lekarne že jako povoljno funkcionirajo. Šolski odri se zahvaljujejo za dobavo, ker lahko zdravijo vročico, ranjeni tamburaši bi zadnji hip odpovedali, da nima šola rešilnih obvez takoj pri roki.

Smreke — se sedaj najlažje spravljajo iz gozdov, zlasti v hribovitih pokrajinah.

— **g Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani**. Tovariš Josip Lapajne, konviktov predsednik iz Cerkel pri Kranju, je poslal 500 Din kot prebitek igre, ki jo je priredila mladina tamošnje šole na Miklavžev dan. »Ne le z besedami, z dejanji uveljavlja tov. Lapajne svoje misli.« In ostale šole? Po opazko: »Da bi že skoro stal prepotrebni dom«, pošilja učiteljski par Alojziji in Emiliji Voglar z Vidma ob Savi 2 obveznici 7% državnega invest. posojila z 2 zapadlimi kuponoma, skupaj 207 Din. Tovariš Gojmir Aparnik od istotam daruje društvu 2 obveznici s 4 zapadlimi kuponi, skupaj 214 Din. Članarino po 10 Din so še plačali z Vidma: tov. Janko Knapič, nadučitelj v pok., tovarišici Ljudmila Gomilškova in Vika Svetkova ter tov. Ivan Pavlovič. Živelj Videmčani! Tovariš Karel Štravs iz Dol. Logateca je naroval društvu 2 obveznici drž. invest. posojila, skupaj 200 Din z opombo: »Kar imam, to dam«. Upravitelstvo šole Reteče nad Škofjo Loko kot prebitek igre na Miklavžev večer 30 Din. Tovariš Luka Jelenc, ravnatelj v pok. v Ljubljani, vplačal članrino 10 Din. Vsem darovalcem in darovalkam zahvala! Z današnjim izkazom znašajo vse letošnji prispevki že **12.410 Din**.

— **g Brezobrestno posojilo** so nadalje darovali tovariš(ice): Josipina Smolčeva iz Št. Janža 250 Din, Joško Zalar in Anda Beyk-Bavdekova iz Metlike, vsak po 100 Din. Stanka Višnerjeva z Dvora 250 Din, Marija Kepic-Piškurjeva Cerkle-Novji Sad 250 Din. Neimenovan 250 Din z dostavkom: »Zahvale ni treba! Naj rodi dober sad!« Simon Fišer Sv. Peter na Medvedjem selu

25 Din, Alojziji Voglar z Vidma 50 Din in Fran Rant iz Šmartna pri Krnju 250 Din. Stanko Legat, šol. upravitelj v Ljubljani, 50 Din, str. učiteljice na l. dekliški meščanski šoli v Ljubljani: Palmira Fajdigova 250 Din, Ivanka Kalinova 125 Din, Marija Palmetova 50 Din, Helena Potočnikova 50 Din in Marija Sodnikova 100 Din. Tov. Marija Bernikova iz Domžal 125 Din. Vsa doslej darovana brezobrestna posojila znašajo **13.654.50 Din**. Iskrena hvala! — Josip Kobal, blagajnik.

— **g Učiteljski dom v Mariboru**. Članarina: Učiteljsko društvo za marenberški okraj 355 Din; Učiteljsko društvo za ormoški okraj 530 Din. Darila: Učiteljsko društvo za marenberški okraj 120 Din namesto potnine tov. ravnatelja Humeku o priliki njegovega predavanja pri društvenem zborovanju; isto društvo 50 Din namestu venca na grob umrlemu tovarišu J. Štiblerju; Joško Bizjak, šolski upravitelj v Celju 250 Din (brezobrestno posojilo »Učit. konviktu« v Ljubljani podaril »Učit. domu« v Mariboru); tovariš Šerbec poslal 100 Din kot del čistega dobička iz koncerta, ki sta ga priredila salonski orkester in pevsko društvo v Slovenjgradcu in pri katerem je sodelovalo v velikem številu učitelstvo. To je prvi takšen dar, ki ga je dobil U. D. od prireditve, pri kateri je sodelovalo učitelstvo. Drugi takšen dar v znesku 100 Din je poslala osnovna šola v Vitanju od prireditve na Miklavžev večer! Tako je prav! Pri delu za druge ne pozabimo samih sebe! Tovariši in tovarišice! Posnemajte vrle Slovenjgradčane in Vitanjčane! Živelj darovalci! Iskrena hvala! — M. Kožuh, blagajnik.

Književnost in umetnost.

Vse tu navedene knjige in publikacije se dobe v Učiteljski knjigarni v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

Ocene.

— **k Palček Potep**, pravljica igra v treh dejanjih. Spisal A. Palmé. — V založbi »Svete Vojske« v Ljubljani je izšla kot prvi zvezek nove serije protialkoholne knjižnice mladinska igra, ki bo vsem knjižnicam in otroškim odrom zelo dobrodošla.

Vsečina: Ubogemu dečku je srce zahrepenelo po sreči, po kraljestvu palčkov. Po dolgem iskanju ga najde v globokem gozdu ter prosi palčke za sprejem. Ti ga pa močje sprejeti kar tako ter ga povprašujejo in preiskujejo, ali je za kraljestvo palčkov res sposoben. Največja ovira je pa preiskava zdravnika palčkov, ki ugotovi »sumljivo utripanje srca«, »bakren nos« — posledica uživanja alkohola — ter črne zobe — vsled kajenja. Ker pa deček obljubi, da bo v bodoče vse to opustil, ga sprejmejo medse in mu dajo ime Potep. Ta dogodek skupno s kraljevsko proslavo slovesno praznujejo. Caroděj Lom, ki je nameraval pri pojedini med vodo in mleko pomešati tudi alkohol, dobi zaslužen plačilo in pride v dosmrtno ječo. »Zlatoper, naš kralj naj živi! Kralju alkohol na smrt! Smrt, smrt!« odmeva od vseh strani.

Igra je zelo posrečena, kjer so jo igrali, so dosegli prav lepe uspehe in je ne morejo prehlalti. V resnici: igrice je tako otroško priprosta, pa vendar tako nepriljeno vzgojno, da tudi na odrasle človeka, dobi vsake ostati brez vpliva.

Igro toplo priporočamo vsem društvom, posebno mladinskim knjižnicam in odrom. Stane 5 dinarjev ter se naroča pri »Sveti Vojski« Ljubljana, Poljanski nasip 10 ter v Učiteljski knjigarni.

— **k Dr. Ljudevit Pivko, Proti Avstriji. VII. Rame ob ramenu, Druga knjiga: Informatorij**. Maribor 1925. Založil Klub dobrovoljcev v Mariboru.

Pravkar je izšla iz tiska 7. knjiga velikega dr. Pivkovega spisa »Proti Avstriji«. Ta zvezek obsega 120 strani, 1 karto in 11 slik. Prinašamo pregled v celoti: Trije kolini, tri dekleta. — Kobariška tajnost. — Sumljiv Alpin. — Dezerter Herz. — Avstrijski narednik. — Franz Kreuz na Rombonu in pri Sv. Luciji. — 24. oktobra 1917. — Kreuz na novem poslu. — Obed pri 33. polku. — Mazzenaus Mazzantur. — Obračun po vojni. — Bataljon iz Padule. — Znaki bližnjega razpada. Avstrija je »kaput«. — Boljševiki. — Izvidniška služba v maju 1918. — Kaj pravi Mate? — Snov za Vidmarjevo »Jugoslavijo«. — Zveze z domačim svetom. — Bilo bi odveč govoriti o sami knjigi in jo še posebej priporočati, opozarjamo samo, da so dr. Pivkove knjige, ki se še vse dobe na knjižnem trgu oziroma pri založništvu, priporočljivo darilo, zlasti moškim, ki so se udeležili vojne. Sežite po njih, ker so zdravo in od začetka do konca zanimivo čtivo!

— **k Jos. Jurčič: Zbrani spisi**, druga izdaja. Uredil dr. Ivan Prijatelj. IV. zvezek. Izdala in založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. 1925. 453 strani. Cena broš. knjigi 72 Din, v celo platno vezani

ARGUS je naš najboljši informacijski zavod
ARGUS ima v vseh mestih svoje poverjenike
ARGUS daje informacije o vsem, zlasti pa o finančnem stanju denarnih zavodov, trgovsko-industrijskih podjetij in privatnikov
ARGUS ove informacije so vsikdar točno izčrpne in hitre
ARGUS se nahaja v Vuku Karadžića ul. II. Beograd
ARGUS ov telefon je 6-25, a brzojavni naslov Argus

Kupite za šolarske knjižnice mladinske knjige iz založbe Učiteljske tiskarne!

Učitelji-knjižničarji! Tudi za odrasle je izšlo v založbi Učiteljske tiskarne mnogo lepih knjig.

86 Din, v pol franc. vezavi 92 Din, pošt-nina 4 Din več.

Pravkar izdani 4. zvezek Jurčičevih zbranih del vsebuje devetero raznolikih spisov iz dobe njegovega dunajskega univerzitetnega šolanja v letih 1866.—1868., sad bujno-plodovitega talenta in pisateljevih gmotnih neprilik ko je pisal zaradi denarja za Mohorjevo družbo ljudske povestice z nраво-poučne tendence (Golida, Dva brata, Sin kmetskega cesarja). Izrazito zgodovinska povest njegovega romantično-realističnega pripovedništva je »Hči mestnega sodnika«, drastično-humoristična v ljudskem jeziku napisana je »Kozlovskasodba v Višnji gori«. V dosedaj prvič med spisi priobčenem »Božidarju Tirtlju« ironizira Jurčič prvi med slovenskimi pisatelji puhloglavega »rodoljuba«, beračeva pripoved »Nemški valpet«, opisuje drastičen »original« na knjižni, humoristično koncipirana »Črta iz življenja političnega agitatorja«, priobčena v novoustanovljenem »Slov. Narodu«, je feljtonistična enodnevnic. V »Sosedovem sinu« nam je upodobil dejansko vsakdanje življenje nekdanje dolenske vasi v pristni domači govorici. Ko smo si osvežili vsebino pričujočega zvezka, moramo pritrditi urednikovi sodbi, ki pravi: »Ako gledamo na Jurčičevo delo literarno-zgodovinsko, iz perspektiv tedanje naše literature, moramo reči, da ga takrat in še dolgo pozneje nismo imeli Slovenci beletrista, ki bi bil tako mnogostranski in takšen mojster v neprisluslno-didaktični »ljudski povesti«, v romantično zaobljeni zgodovinski ter etnografski noveli in realistični »vaški povesti«. — Pričujoči zvezek spada med najboljše literarne proizvode letošnjega leta.

—k Dr. France Veber: Estetika. Psihološki in normativni temelji estetske pameti. XVI + 344 str. 8°. Publikacija »Znanstvenega društva za humanistične vede v Ljubljani«. Natisnila in založila »Zvezna tiskarna in knjigarna« v Ljubljani. 1925. Splošna knjižnica — znanstvena zbirka št. IX. Cena broš. Din 150.—, vez. Din 162.—.

Uvodne misli se pečajo s predmetom in načelnim delokrogom estetike. Avtor dokazuje metodno in stvarno prioriteto takozvane psihološke estetike pred »objektivno«, zahteva poleg prve še normativno, ki pa jo po njenem delokrogu ostro loči od psihološke, podaja provizorni oris načelne strukture vsega estetskega doživljanja, končno pa še metodiko sledečih izvajanj.

Prvi del je psihologija elementarnega estetskega doživljanja. Avtor opiše in opredeli estetsko čustvo, razlikuje med zakonitimi pavstami golega predstavljanja, kar mu omogoči, prenesti svojo definicijo estetskega čustva na vse slučaje. Nato določi zakonito mesto, ki gre napram estetskemu čustvu tudi »lepoti« in »grdoti« sami, in izklesne neobhodne analitične in empirične relacije na vsakem estetskem čustvu. Vse to ga vede do končnega orisa načelne strukture vsakega estetskega čustva in pristojnega estetskega objekta ter do ugotovitve zakonite šestorice »elementarnih estetskih objektov«.

Drugi del je psihologija kompleksnega estetskega doživljanja. Po načelnem razmotrivanju o razlikah med elementarnim in kompleksnim estetskim doživljanjem ugotavlja avtor osobito dvoje kriterijev za svojo nadaljnjo izvedbo zakonitih pavst kompleksnega estetskega čustvovanja. Prvič utegnemo nahajati na objektivni estetskega čustva še posebne relacije, drugič pa utegnemo estetsko čustvo samo biti v zakonitih analitičnih in empiričnih zvezah z ostalim čustvovanjem in stremeljenjem. Iz prvega slučaja izvaja nato zakonito šestorico »elementarnih estetskih kategorij«, ki jo po pretresu drugega slučaja dopolni še s šestorico, oziroma štirinajstorico »posebnih« takih kategorij. Vse to mu končno omogoča, podati načelno karakteristiko vsakega (elementarnega in kompleksnega) estetskega duševnega stanja in pristojnih estetskih objektov ter odbiti nasprotno teorijo.

Tretji del je normativna estetika, pojmovana kot »logika estetske pameti«. Avtor poda kritiko sodobnega pojmovanja estetske norme in oriše lastno stališče, ki mu omogoča, prenesti svoje pojmovanje človeškega spoznavanja tudi na estetsko polje in ugotoviti zanimiv paralelizem med umskim in estetskim področjem kljub ostalim razlikam med njima. Zato mu tudi normativna estetika na estetskem polju ni nič drugega, nego tradicijska, n. pr. Aristotelova logika — na umskem.

Četrty del prenaša gornje izsledke še posebej na vprašanje umetnosti, podaja definicijo in psihološki izvor umetnosti, nje klasifikacijo in mesto v kulturnem in splošno biološkem razvoju človeštva. Knjigi je pridejan tudi izčrpen stvarni register.

—k Naoružanje pešadije i konjice, pomočna knjiga za mlade nastavnike i vojnike, I. deo Opis naoružanja od potpukovnika Voj. Dj. Kostića. Knjiga je broširana, veličine 8°. Strana ima 448. Cena je Din 40.—, u tvrdom povezu Din 50.—. Goričar i Leskošek, veletrgovina sa hartijom, pišaćim i crtaćim priborom, uzdavačka knjižara u Celju — Slovenačka.

Za sada ova je knjiga štampana samo latinicom, pošto nije bilo mogućnosti, da bude odmah izdana i u cirilici. Ova knjiga imaće još dva dela i to: II. deo slike i III. deo taktična upotreba. Ovi delovi su u izradi. Isto tako moramo preporučiti za dolazeće rekrute i niže pobrojane knjige: Voj. Dj. Kostić: Šta treba kao vojnik da znam? Latin., broš. Din 24.—, vezana Din 30.—. Voj. Dj. Kostić: Šta treba kao vojnik da znam? Ciril., broš. Din 24.—, vezana Din 30.—. Voj. Dj. Kostić: Vojnički bukvar sa čitankom. Latinicom, broš. Din 12.—. Voj. Dj. Kostić: Vojnički bukvar sa čitankom. Ci-

rilicom, broš. Din 12.—. Knjiga »Šta treba kao vojnik da znam« pregledana je i preporučena od strane Pešad. Inspekcije sa I. P. br. 1161 od 23. aug. 1922. god., a izašla je do sada već u IV izdanja. Knjiga »Vojnički bukvar sa čitankom« nagrađena je novčano od strane Gosp. Min. Vojске i Mornarice sa Dj. br. 49.113 od 27. nov. 1923. g.

Iz naše stanovske organizacije.

Iz Pov. UJU — Ljubljana.

+pov Seja širjega sosveta. Zaradi seje širjega glavnega odbora UJU v Beogradu se vrši seja širjega sosveta UJU poverjeništvu Ljubljana v nedeljo, dne 10. januarja 1926. Dnevni red seje objavimo v prihodnji številki »Učiteljskega Tovariša«.

UJU poverjeništvu Ljubljana.

Izpremembe pravil UJU, ki so bile sprejete na 3. glavni skupščini dne 6. avgusta 1923 v Ljubljani.

B.

Član 12.

Povereništvo vodi poverenik s pokrajinskim svetom koji je uži i širi.

Član 13.

U užem savetu Poverjeništvu jesu: 12 članova i 3 zamenika. Članovi Upravnog Odbora Poverjeništvu biraju između sebe predsednika, podpredsednika, tajnika, blagajnika i urednika pokrajinskog glasila; no blagajnik i urednik pokrajinskog glasila mogu po ukazanoj potrebi biti i van poverjeništvu.

Član 14.

U širem su savetu osim užega i svi predsednici sreskih društava.

Član 15.

U slučaju da koji od članova Gl. Odbora ili Poverjeništvu da ostavku u toku godine, to će mesto popuniti zamenik po redu izbora.

Ako bi ostavku dao koji od časnika (isključivo: predsednik, podpredsednik), onda će Gl. Odbor, odnosno Uprava Poverjeništvu, na njegovo mesto iz svoje sredine izabrati jednoga od članova Gl. Odbora odnosno Poverjeništvu, a ako časnik daje ostavku ne samo na položaj, koji je zauzimao u Gl. Odboru odnosno Poverjeništvu, no i na članstvo u istom, onda će se prvo popuniti odbor potrebnim brojem zamenika po redu izbora pa potom izvršiti izbor časnika, koji su dali ostavku.

U slučaju, da se radi ponovnog izbora predsednika ili kog drugog od pomenutih časnika Gl. Odbora ne bi mogla održati sednica Upravnog Odbora, mogu članovi iz unutrašnjosti u zatvorenim pismima dati svoj glas za onoga, kome poveravaju u dotičnu dužnost.

Član 16.

O izboru i promenama u Povereništvu izveštava se Glavni Odbor.

Povereništva su dužna izraditi svoja pravila u saglasnosti sa ovim pravilima i podneti ih na odobrenje Gl. Odboru.

VII. Skupštine i sastanci.

Član 17.

Izvršni Odbor svake godine najdalje do 15. avgusta saziva Glavnu Skupštinu Udruženja. On njoj određuje dnevni red, mesto i dan sastanka. Glavnu Skupštinu sastavljaju: Upravni Odbor sa Nadzorim, svi članovi Poverjeništvu, njihovi Nadzorni Odbori i predsednici sreskih društava sa njihovim biranim izaslanicima. Društva do 50 članova biraju 1 izaslanika, do 100 — 2, do 150 — 3 i t. d.

Glavnoj Skupštini predsedava predsednik ili podpredsednik Gl. Odbora.

Član 18.

Pokrajinske skupštine sastaju se svake godine najdalje do 10. avgusta. Povereništva će na vrijeme objaviti dnevni red i mesto sastanka.

Ovu skupštinu sastavljaju svi članovi užega saveta sa Nadzorim Odborom, svi predsednici sreskih društava i na svakih 50 članova po jedan izabrani delegat sreskoga društva, koje pripada tome Povereništvu.

Član 19.

Na glavnim i pokrajinskim skupštinama mogu prisustvovati i ostali članovi udruženja sa pravom govora, ali ne i odlučivanja.

Izaslanici za skupštine, članovi Poverjeništvu i Glavnog Odbora ili Nadzornog Odbora, kao i njihovi zamenici ne mogu biti privremeni učitelji ni vršioći dužnosti učiteljske.

Član 20.

Kongres sviju članova Udruženja sastaje se kad god to prilike zatraže a po pravilu svake treće godine. Dan, mesto i dnevni red određuje Glavni Odbor.

Kongresu predsedavaju: predsednik ili podpredsednik Glavnog Odbora i predsednici Povereništva, koji su prisutni.

Član 21.

Sastanci sreskih učit. društava vrše se prema njihovim pravilnicima.

Izbori se vrše najdalje za 2 meseca od početka školske godine i važe na godinu dana.

IX. Izbori.

Član 26.

Izbor Uprave, Nadzornog Odbora i Časnog Suda Udruženja vrši Glavna Skupština većinom glasova za 3 godine.

Član 27.

Izbor Uprave, Nadzornog Odbora i Časnog Suda Poverjeništvu vrši Pokrajinska Skupština većinom za doba od 3 godine.

Član 28.

Izbori se obavljaju tajno (listama), ako ih skupština ne izvrši aklamacijom.

(Konec.)

Gibanje okrajnih društva v Sloveniji.

Vabila:

= DRUŠTVO UČITELJIC vabi vse članice in prijateljice društva na svoj občni zbor, kateri se bo vršil v Ljubljani dne 28. decembra t. l. ob pol 10. uri na šentjakovski šoli. Dnevni red: 1. Poročilo tajnice. 2. Poročila blagajničarke. 3. Načrt za ženska ročna dela. 4. Poročilo o skupščini Nar. ženskega saveza v Skoplju. Poroča gđ. Vita Zurančičeva. 5. Volitve. 6. Slučajnosti. — Odbor.

Poročila:

+ PTUJSKO UČITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo 14. novembra t. l. v Ptuj. Vsled poplav je bila udeležba bolj pičla, kajti navzočih je bilo le 69 članov.

Po običajnem otvoritvenem pozdravu tov. predsednika se je prečital in odobril zapisnik prejšnjega zborovanja.

Dopisi. Izmed dopisov je omeniti onega, v katerem predlaga društvo Učiteljski dom zvišanje članarine na letnih 100 Din. Predlogu se ugodil.

Predavanje. Tovariš Šestan je nato obravnaval temo: »Srbske narodne pesmi. Z vidnim zadovoljstvom so sledili navzoči tovariši predavatelju, ki je v zanimivi obliki razpredelil srbske narodne pesmi ter pokazal vse lepote istih. Odobravanje tovarišev in tovarišic naj mu je bila zahvala za lepo uro zborovanja, obenem pa tudi prošnja za nadaljevanje ciklusa obljubljenih predavanj.

Poročilo o državni skupščini v Sobotici je spopolnil tov. Šestan z nekaterimi točkami, ki jih »Učit. Tovariš« ni

natisnil. Tudi to poročilo je splošno ugalajalo.

Slučajnosti. Tov. Majcen zahteva, da se stavi na dnevni red prihodnjega zborovanja tema: Osnutek poslovnika obrambnega odseka. Zahtev se bo ugodilo.

Tov. Peček vpraša, kakšno stališče zavzema poverjeništvu UJU v Ljubljani napram kompetencam. Tov. predsednik mu odgovori, da nobenega, ker so vsi kompetenti včlanjeni v UJU.

Tov. knjižničar sporoča, da bo sreska učiteljska knjižnica vsakokrat na dan zborovanja ob 9. uri odprta.

Prihodnje zborovanje bo prvo soboto v decembru.

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA MARIBORSKI ŠOLSKI OKRAJ je zborovalo 14. novembra t. l. ob 10. uri v mariborskem »Narodnem domu«. Udeležilo se je od 114 članov 72.

Tov. predsednik pozdravi navzoče, osobito oba tov. sreska nadzornika ter predavatelja g. prof. F. Finka, dalje še nove člane: Šajna, Filipčiča, Fabjana, Ašiča in Polanca. Zatem izreka A. Knafliču sožalje radi smrti njegovega sina. V spomin pokojnemu tov. Gselmanu, bivšemu našemu društveniku, zakličejo navzoči trikratni Slava!

Zapisnik in dopisi se vzamejo na znanje.

G. prof. Fink nam je pojasnjeval o ureditvi in izvršitvi »celotnega« pouka, ki naj sloni na življenjskih skupinah. V zvezi s tem se je razvila debata o novih učnih načrtih, v katero so posegli tov. Godčeva, Vauda, Fink.

Tov. Vauda referira o panogah rokotvornega pouka na podeželskih osnovnih šolah. Debate so se udeležili, oba nadzornika Koropec in Tomažič in tov. Petrovič in Čonč. Tozadevna resolucija se odpošlje poverjeništvu UJU, Ljubljana.

Tov. Godčeva govori o izpreminjavalnih predlogih k poslovniku UJU pov. Ljubljana. Tudi ta predlog se pošlje na isti naslov.

Referat tov. Knafliča odpade radi njegove odsotnosti.

V zadevi bivše okrajne učiteljske knjižnice se društvo zedini v tem, da se ista združi z mariborsko mestno učiteljsko v eno ter jo nastaniiti nekje v sredini mesta.

S pičlo večino je bil sprejet predlog odbora, da plača brezizjemno vsak članica za Učiteljski dom za dobo treh let sto dinarjev letno s pridržkom, ako se v tem času službeni prejemki ne reducirajo. Predlog tov. Šijanec v zadevi preurejanja šolskega ustroja, kakor: nastavljanje, premeščanje in upokojitve učiteljskega, potem izpremenjava učnih načrtov, redov in slično med šolskim letom kot škodljivo učnim uspehom, se odpošlje poverjeništvu Ljubljana.

Prihodnje zborovanje meseca januarja. — Šijanec, predsednik in zapisnikar.

Radi Izborne kvalitete Vam priporočamo nabaviti si za jesen in zimo

„KARO“ čevlje

Lastne delavnice. Cene solidne.

MARIBOR

Koroška cesta 19

Le najbolje je najceneje

PRIMERNO BOŽIČNO DARILO JE LIČNO VEZAN ZVONČEK

Tovarišice in tovariši, spomnite na to starše prihodnje dni in priporočajte nakup našega mladinskega lista. Uprava ima še na zalogi sledeče letnike: 1919, 1920, 1921, 1923, 1924, in 1925.

CENA VEZANIM LETNIKOM à 45 DIN